

Burdur Devlet Hastanesi'nde çalışan hemşirelerin, öğrenci hemşirelerinin klinik uygulamalarına ve öğretim elemanlarıyla işbirliği yapmaya ilişkin görüşleri

Şevkinaz Doğan Konak*, Ayşe Dericioğulları**, Gürsel Kılınç***

*Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Sağlık Yüksekokulu, Sağlık Memurluğu Bölümü, Burdur

**Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Sağlık Yüksekokulu, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, Burdur

***Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Sağlık Yüksekokulu, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD, Burdur

Özet

Okul hastane işbirliği; bilimsel gelişmelerle kabul edilen teorik bilgilerin klinik sahada uygulamaya dönüştürülmesi, öğretim elemanları ve öğrenci hemşirelerle servis hemşirelerinin yeterli iletişim kurarak meslek kalitesinin artırılması esasına dayanır. Çalışmamız, Burdur Devlet Hastanesi'nde çalışan hemşirelerin, öğrenci hemşirelerin klinik uygulamalarına ve öğretim elemanlarıyla işbirliği yapmaya bakış açılarını incelemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırmamız 6-17 Kasım 2005 tarihleri arasında Burdur Devlet Hastanesi'nde çalışan 71 hemşireyle gerçekleştirilmiştir. Veriler, literatür ve araştırmacıların gözlemleri doğrultusunda hazırlanan soru formu ile toplanmıştır. Hemşireler, öğrencilerin uygulama yaptığı Burdur Devlet Hastanesi'ni fiziki yapı, hasta kapasitesi ve vaka çeşitliliği bakımından kısmen uygun ve orta düzeyde uygun olarak görmektedirler. Hemşirelerin %29,6'sı öğrenci hemşirelerle çalışmanın en olumlu yanlarının gelecekteki meslektaşlarının eğitimine katkıda bulunmanın mesleki doyumlarını arttırması ve hemşirelik bakım uygulamalarını geliştirmelerine katkıda bulunması olduğunu ifade etmişlerdir. Hemşireler, öğrenci hemşirelerle çalışırken, hatalı uygulama yapabilecekleri endişesini taşımaktadırlar (%69). Hemşirelerin %54,9'u uygulamalarda hocalarıyla birlikte, %26,8'i teorik ve uygulamalarına, %12,7'si teorik derslerine katkı verebileceklerini belirtmişlerdir. Öğrenci hemşireler ile servis hemşireleri ayrı ayrı değil birlikte çalışmak istemektedirler. Servis hemşirelerinin öğrenci hemşirelerin eğitimine katkı vermeye istekli olması, geleceğe umutla bakılmasını sağlamaktadır. Servis hemşirelerine, öğrenci eğitimine yönelik planlı, yapılandırılmış ve kapsamlı eğitim verilmelidir. Klinik sahada öğrenci ile işbirliği içerisinde olan hemşireler en az lisans eğitimini tamamlamış ya da yüksek lisans mezunu olmalıdır. Kurumlar işbirliği yapmada inanç geliştirmelidir. Hemşirelerin öğrenci uygulamalarında sorumluluk alması, teorik eğitime katkı vermeleri ve öğretim elemanlarının hizmet içi eğitimler için hemşirelere danışmanlık vermesi gerekmektedir. Öğretim elemanları ve hastanede çalışan hemşirelerin, öğrenci eğitiminde yaşadığı sorunlar, ancak her iki grubun güçlerini birleştirdiği bir çalışma sisteminde çözülebilir.

Anahtar kelimeler: Okul-hastane işbirliği, hemşire, öğrenci hemşire, klinik uygulama

Abstract

View of the nurses working at Burdur State Hospital about clinical practices of the student nurses and making cooperation with teaching staffs

School-hospital cooperation is based on the fact that theoretical knowledge which are accepted with scientific development are transformed into practice in clinical area and that teaching staffs, student nurses and service nurses make adequate cooperation and thus professional quality is increased. Our study was done descriptively to examine (the points of) views of the nurses working in Burdur State Hospital into the clinical practices of student nurses and into cooperation with teaching staffs. Our research was performed over 71 nurses working in Burdur State Hospital between 6th and 17th of November, 2005. The nurses view Burdur State Hospital, where our student nurses have been practicing as partly suitable or middle-level suitable as regards with physical structure, patient capacity and case variety. 29,6% of the nurses stated that the most positive sides of working together with student nurses were the facts that their contribution to the education of their colleagues in future increased their professional satisfaction and development of their nursing care practices. Nurses while working with student nurses, were concerned that student nurses might

Yazışma Adresi: Şevkinaz Doğan Konak
Adres: SDÜ Burdur Sağlık Yüksekokulu, Burdur
Tel: 0 248 233 93 70
Email: sdogan@med.sdu.edu.tr

do defective practice (69%). 54,4% of the nurses stated that they might contribute into their practice together with their teaching staffs, 26,8% of them to theoretical and practical applications and 12,7% to theoretical lessons. Service nurses wanted to work together with student nurses but not separately. That service nurses are willing to contribute to the education of student nurses provides looking at future hopefully. Service nurses should be given planned, structured and comprehensive education towards student education. Nurses who are in cooperation with student nurses in clinical area should at least have bachelor's degree or graduate degree. Institutions should grow faith in making cooperation. Service nurses should be given in-service training by teaching staff for taking responsibility in student nurses' practices and for contributing to theoretical education. The problems with teaching staffs and nurses working at hospital experience in student education can only be solved in a working system in which both groups joins their strength together.

Keywords: School-hospital cooperation, nurse, student nurse, clinical practice

Giriş

Okul hastane işbirliği; bilimsel gelişimler ile kabul edilen teorik bilgilerin klinik sahada uygulamaya dönüştürülmesi, bu doğrultuda öğretim elemanları ve öğrenci hemşireler ile servis hemşirelerinin yeterli iletişim kurarak meslek kalitesini arttırmak ilkesine dayanır (1).

Öğretim elemanları ve öğrenci hemşireler uygulamada, hemşirelerle daha çok hastane ortamında birlikte olurlar. Buna bağlı olarak okul hastaneyi, hastane de okulu etkiliyor. Okul-hastane işbirliği doğal olarak yaşanmakta ve bu işbirliği de her iki tarafın da birbirini etkilemesi açısından sistematik değildir. Bu ilişkilerin dağınık ve düzensiz olması öğretim elemanları ve öğrenci hemşirelerin yanı sıra klinik hemşireleri ve hastaları da olumsuz yönde etkilemektedir (1,2).

Eğitimin başarısı okula bağlı faktörlerin yanı sıra okulda verilen teorik bilgi ve okulun hemşirelik anlayışına göre uygun bakım verildiği, öğrenci eğitimine katkıda bulunmaya istekli servis hemşire ve sağlık ekibinin olduğu klinik ortamlara bağlıdır. Fakat öğrenci hemşireler kliniklerde yeterince, hatta bazen hiç kabul göremeyip örselenebiliyor. Bu nedenle öğretim elemanları da öğrenci hemşirelere vermek istediklerini gerçekleştiriyorlar. Yani eğiticiler ve öğrenci hemşireler ile klinikte çalışan hemşireler arasında bilinçli-güçlü, anlayışlı bir paylaşım yaşanmıyor (3).

Okul- hastane işbirliği öğrencinin; benlik saygısını ve motivasyonunu artırarak, mesleğini benimsemesini ve mesleğe ilişkin olumlu tutum geliştirmesini kolaylaştırır. Ayrıca, ekip çalışmasını öğrenerek mezuniyet sonrası çalışma ortamında uyum sağlamasına katkıda bulunur. Teorik bilgilerini uygulayacağı bir ortam sağlamasına ek olarak hastayla etkili iletişim kurmasını sağlar (4).

Klinik hemşiresi yönünden okul-hastane işbirliği ise iş yükünü azaltarak kaliteli hasta bakımı verilmesini

ve edindiği yeni teorik bilgilerle hem kendi hem de öğrenci gelişimini hızlandırır. Klinik hemşiresinin öğrenci hemşirelerle birlikte çalışması eğitici rolünün farkına varmasına ve sorumluluk almasına katkıda bulunur (5).

Öğretim elemanlarının açısından bu işbirliği öğretim elemanının klinik becerilerini geliştirmesinin yanı sıra bilimsel araştırmalarında da yardımcı olmaktadır.

Buna ek olarak hemşire-öğretim elemanı arasındaki iletişim güçlenir ve uygulamalarda işbirliği sağlanır. Klinik açısından okul-hastane işbirliğinin önemine baktığımızda, hastaya verilen bakımın kalitesi artar ve ekibin sorumluluklarının belirlenmesine yardımcı olur. Teorik bilgilerin pratiğe dönüşmesini kolaylaştırarak iş gücü ve zamandan kazanç sağlanır ve böylece verilen hizmetin maliyeti azalır (6). Öğrenci hemşirelerin eğitiminde klinik hemşirelerinin öğretim elemanlarıyla işbirliği önemli olup, hemşireler öğrenci hemşirelere örnek olmaktadır. Bu çalışma, Burdur Devlet Hastanesi'nde çalışan hemşirelerin, öğrenci hemşirelerin klinik uygulamalarına ve öğretim elemanlarıyla işbirliği yapmaya bakış açılarını incelemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Yöntem

Araştırmamız 6-17 Kasım 2005 tarihleri arasında Burdur Devlet Hastanesi'nde çalışan hemşirelerle tanımlayıcı olarak gerçekleştirilmiştir.

Evren Burdur Devlet Hastanesi'nde çalışan tüm hemşireler (n=160) araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. **Örneklem** Burdur Devlet Hastanesi'nde çalışan, araştırmaya katılmayı kabul eden, anketin uygulandığı dönemde izinli ve raporlu olmayan 71 hemşire araştırmanın örneklemi oluşturmuştur. Ancak elde edilen bulgular tüm evreni temsil etmemektedir.

Verilerin Toplanması Veriler, literatür ve araştırmacıların gözlemleri doğrultusunda hazırlanan soru formu ile toplanmıştır. Soru formu dört bölümden

oluşmaktadır: Birinci bölümde, hemşirelerin demografik ve çalışma koşullarına ilişkin özellikleri, ikinci bölümde, hemşirelerin kendi öğrencilik yıllarındaki deneyimlerine ilişkin özellikleri, üçüncü bölümde, öğrenci uygulamalarına ilişkin görüşleri ve dördüncü bölümde ise hemşirelik okulu öğretim elemanları ile hemşireler arasındaki işbirliğine ilişkin sorular yer almaktadır. Soru formları hemşirelere topluca dağıtılarak toplanmıştır. Formlar hemşireler tarafından 20–30 dakikada doldurulmuştur. **Verilerin değerlendirilmesi** Veriler bilgisayar ortamında SPSS 13.0 programında girilmiştir. Verilerin analizinde yüzdeler hesaplanması kullanılmıştır.

Bulgular

Hastanemizde çalışan toplam 160 hemşireden 71 (%44)'üne ulaşılmıştır.

Tablo 1: Hemşirelerin Tanımlayıcı Özellikleri

Eğitim Durumu	n	%
Sağlık Meslek Lisesi	18	25,3
Önlisans	43	60,6
Lisans	10	14,1
Doktora	0	0
Yaş Grupları		
17–21 yaş	0	0
22–26 yaş	11	15,5
27–31 yaş	25	35,2
32–36 yaş	20	28,2
36 ve üstü	15	21,1
Çalışma Yılı		
0–5 yıl	11	15,5
6–10 yıl	11	15,5
11–15 yıl	26	36,6
16–20 yıl	11	15,5
20 yıl ve üstü	12	16,9
Toplam	71	100,0

Tablo 2: Hemşirelerin, Devlet Hastanesini Öğrenci Uygulamalarına Yönelik Uygunluğunu Çeşitli Açılardan Değerlendirmeleri

Öğrenci Uygulamaları İçin Fizik Yapının Uygunluğu	n	%
Tam olarak uygun	8	11,3
Kısmen uygun	31	43,6
Orta düzeyde	29	40,9
Uygun değil	3	4,2
Hiç uygun değil	0	0
Öğrenci Uygulamaları İçin Hasta Kapasitesinin Uygunluğu		
Tam olarak uygun	13	18,3
Kısmen uygun	24	33,8
Orta düzeyde	29	40,8
Uygun değil	3	4,3
Hiç uygun değil	2	2,8
Öğrenci Uygulamaları İçin Vaka Çeşitliliğinin Uygunluğu		
Tam olarak uygun	6	8,5
Kısmen uygun	26	36,5
Orta düzeyde	33	46,5
Uygun değil	6	8,5
Hiç uygun değil	0	0
Toplam	71	100,0

Tartışma

Araştırmaya katılan hemşirelerin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı incelendiğinde %60,6'sının Önlisans, %25,3'ünün Sağlık Meslek Lisesi (SML), %14,1'inin lisans mezunu olduğu görülmektedir. Pekçetin'in araştırmasında da önlisans mezunları çoğunluğu (%53,9) oluşturmaktadır. Her iki araştırmada da katılan hemşirelerin çoğunluğunu (%35,2) 27–31 yaş grubu oluşturmaktadır (6).

Hemşireler, öğrencilerin uygulama yaptığı Burdur Devlet Hastanesini fizik yapı, hasta kapasitesi ve vaka çeşitliliği bakımından kısmen uygun ve orta düzeyde uygun olarak görmektedirler. Bu durum gerçektir. Hastane mekân olarak küçük olduğu için hemşirelik ve sağlık memurluğu öğrencilerinin uygulamaları için fizik yapı, hasta kapasitesi ve vaka çeşitliliği bakımından tam olarak uygun değildir. Pekçetin çalışmasını yaptığı, Adnan Menderes Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi'nin öğrenci uygulamaları için fizik yapı, hasta kapasitesi ve vaka çeşitliliği bakımından orta düzeyde uygun görüldüğünü ortaya koymuştur (6). Bulunan sonuç araştırmamızla uygunluk göstermektedir. Demirkıran'ın Türkiye çapında hemşirelik eğitimi veren tüm Hemşirelik ve Sağlık Yüksekokulları Müdürleri ve Üniversite Hastaneleri Hemşirelik Müdürlükleri'nde yaptığı çalışmada bu şartların tamamen uygulama için uygun olduğu ifade edilmekte bu da araştırmamızla benzerlik göstermemektedir (2).

Tablo 3'de görüldüğü gibi hemşirelerin %29,6'sı öğrenci hemşirelerle çalışmanın en olumlu yanlarının gelecekteki meslektaşlarının eğitimine katkıda bulunmanın mesleki doyumlarını arttırması ve hemşirelik bakım uygulamalarını geliştirmelerine katkıda bulunması, en olumsuz yönünün ise hatalı uygulama yapabilecekleri endişesini taşımaları (%69) olduğunu ifade etmişlerdir.

Hemşirelerin %54,9'u uygulamalarda hocaları ile birlikte, %26,8'i teorik ve uygulamalarına katkıda bulunarak, %12,7'si teorik derslerine katkı verebileceklerini ifade etmişlerdir. Bu sonuç hemşirelerin kendilerine ve bilgilerine duydukları özgüveni ve katkı vermeye istekli olduklarını ortaya çıkarmıştır. Hemşirelerin öğrencilerin eğitimine ne şekilde eğitim verdiklerine baktığımızda %56,3'ünün pratiğe yönelik bilmedikleri konularda aydınlattığı, %39,4'ünün beceri uygulamaları sırasında yanlarında oldukları görülmektedir. Diğer çalışmalardan çıkan sonuçlar araştırmamızla benzerlik göstermektedir (3,4,5,6).

Tablo 3: hemşirelerin öğrenci hemşirelerle çalışmanın olumlu ve olumsuz yönlerine ilişkin görüşlerinin dağılımı

Öğrencilerle Çalışmanın Olumlu Yönlerine İlişkin Görüşler	n	%
Gelecekteki meslektaşlarının eğitime katkıda bulunmam mesleki doyumu artırıyor	21	29,6
Bilgi birikimini paylaşıyorum	17	23,9
Hemşirelik bakım uygulamalarını geliştirmelerine katkıda bulunuyorum	21	29,6
İş yükünü azaltıyorlar	17	23,9
Uygulamalardaki yenilikler konusunda bilgi ediniyorum	6	8,5
Diğer	3	4,2
Öğrencilerle Çalışmanın Olumsuz Yönlerine İlişkin Görüşler		
Hatalı uygulama yapabileceği endişesi duyuyorum	49	69
Zaman kaybına neden oluyorlar	4	5,6
İhtiyacı arttırıyorlar	3	4,2
İhtiyaç duydukları malzemeleri temin edememeye bağlı stres yaşıyorum	5	7
Hastayı yanlış bilgilendirebileceği endişesi duyuyorum	0	0
Tıbbi malzemelere zarar verecekleri endişesi duyuyorum	1	1,4
Diğer	15	21,1

Tablo 4: hemşirelerin öğrenci hemşirelerin eğitime katkı verme şekli ve verdikleri katkı türlerine ilişkin görüşlerin dağılımı

Katkı Verme Şekli	n	%
Uygulamalarda hocaları ile birlikte yardımcı olabilirim	39	54,9
Klinikte hizmet içi eğitimlerimizden yararlanabilirler	4	5,6
Teorik ve uygulamalarına katkı verebilirim	19	26,8
Uygulamalarında sorumluluk alabilirim	9	12,7
Teorik derslerine katkı verebilirim	0	0
Verilen Katkı Türlerine İlişkin Görüşler		
Beceri uygulamaları sırasında yanlarında oluyorum	28	39,4
Pratiğe yönelik bilmedikleri konularda aydınlatıyorum	40	56,3
Kliniği tanıtıyorum	10	14,1
Gereksinim duydukları malzemeleri temin ediyorum	14	19,7
Diğer ekip üyeleri ile iletişim kurmalarına destek oluyorum	5	7
Hasta ve yakınları ile iletişimde rol modeli oluyorum	4	5,6
Bakım planı hazırlamalarında yardımcı oluyorum	2	2,8
Uygun klinik çalışma düzenini sağlıyorum	7	9,8
Uygulama notlarını veriyorum	0	0
Sabah yoklamalarını alıyorum	1	1,4
Diğer	1	1,4

Tablo 5: hemşirelerin öğrenci hemşirelerin klinik uygulamaların daha verimli olması için yapılması gerekenlere ilişkin görüşlerinin dağılımı

Servis Hemşirelerine Düşen Sorumluluklar	S	%
Tedavi, bakım ve diğer uygulamaları öğrenci ile birlikte yapmalı, öğrenci hemşirenin değerlendirmesine katılmalı	44	62
Öğrenci hemşireler ile olumlu iletişim kurulmalı, sorumluluk alanında desteklenmeli	42	59,2
Öğrenci hemşirelerle bilgilerine teorik ve pratik bilgilerine katkıda bulunmalı	23	32,4
Servisi, servis işleyişini ve yatan hasta grubunu tanıtmalı	21	29,6
Öğrenci hemşirelere olumlu rol model olunmalı	14	19,7
Bilgilerini sürekli yenilemeli	14	19,7
Öğrenci hemşireleri sık denetlemeli	12	16,9
Uygulamanın planlanmasında aşamasında katkıda bulunmalı	9	12,7
Gerektiğinde öğrenci hemşirelerin uygulamalarında sorumluluk olmalı	10	14,1
Öğretim elemanları ile işbirliği içinde olmalı	13	18,3

* 3, 4 ve 5. tablolardaki sorulara birden fazla cevap verilmiştir.

Hemşireler, öğrenci hemşirelerin klinik uygulamaların daha verimli olması için hemşirelerin tedavi, bakım ve diğer uygulamaları öğrenci ile birlikte yapmalı, öğrenci hemşirenin değerlendirmesine katılmalı (%62) ve öğrenci hemşireler ile olumlu iletişim kurulmalı, sorumluluk alanında desteklenmeli (%59,2) düşüncesine sahiptir.

Sonuç

Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre ;

- Hemşireler, Burdur Devlet Hastanesi'nin öğrenci uygulamaları için fiziki yapı, hasta kapasitesi ve vaka çeşitliliği bakımından orta düzeyde uygun olduğunu ifade etmişlerdir.
- Hemşirelerin, öğrencilerin hemşirelik bakım uygulamalarını geliştirmelerine yardımcı olarak gelecekteki meslektaşlarının eğitime katkıda bulunmanın verdiği mesleki doyumu, birlikte çalışmanın en önemli yönü olduğunu ifade etmişlerdir.

Fakat öğrencilerin yanlış uygulama yapmalarından da endişe duymaktadırlar.

- Servis hemşireleri öğrenci hemşirelere uygulama alanında katkı sağlamak istemekte ve bu katkıyı öğretim elemanları ile birlikte vermek istediklerini belirtmişlerdir.
- Servis hemşireleri öğrenci hemşirelerle ayrı ayrı değil birlikte çalışmak istemektedirler. Servis hemşirelerinin öğrenci hemşirelerin eğitimine katkı vermeye istekli olması, geleceğe umutla bakılmasını sağlamaktadır.

Öneriler

Bu çalışmanın sonuçlarına göre;

- Servis hemşirelerine öğrenci eğitime yönelik planlı, yapılandırılmış ve kapsamlı eğitim verilmeli.
- Kurumlar işbirliği yapmada inanç geliştirmeli.
- Hemşirelerin öğrenci uygulamasında sorumluluk alması, öğretim elemanlarının hizmet içi eğitimler için hemşirelere danışmanlık vermesi ve hemşirelerin teorik eğitime katkı vermeleri gerekmektedir.
- Öğretim elemanları ile hastanede çalışan hemşirelerin öğrenci eğitime ilişkin yaşadığı sorunlar her iki grubun güçlerini birleştirdiği bir çalışma sisteminde çözülebileceği önerilmektedir.

Kaynaklar

1. Değirmencioğlu V. Öğrenci Hemşire Adayları Ve Çalışmakta Olan Hemşirelerin Mesleki Yeterlik Açısından Kendilerini Algılayış Düzeyleri Gaziantep Üniversitesi SBE Eğitim Bilimleri ABD Yüksek Lisans Tezi, 2001.
2. Demirkıran F (Ed) , Memiş S (Ed). Yapıcı Okul-Hastane İşbirliği Sempozyum Kitabı. Aydın, 23–24 Ekim 2003.
3. Joy SJ, Caseber L, Woods JR, Nyhvis AW, O'Toole JB. Community Hospital and Medical Education Cooperation in Continuing Medical Education. Acad Med 1995 Feb; 70 (2); 136–141.
4. Kjaergaard G. Capital City's Hospital Cooperation Nursing Education-Country's Targest School. Syqeqlajersken 1998 Jan; 16; 98(3);32–34.
5. Lezer LR. Motivating Future Nurses Through School-Hospital Cooperation. JNY State Sch Nurse Teach Assoc 1971 Fall; 3(1); 11–14
6. Pekçetin G. Yapıcı Okul-Hastane İşbirliği Sempozyum Kitabı. Aydın, 23–24 Ekim 2003.
7. Rotberg J, Forness SR, Lynch EW, Gardner TP, Urbana R, Bender M. Status of Interagency Cooperation Between Interdisciplinary Clinics or Hospitals and the Public Schools. Child Psychiatry Hum Dev 1982 Spring; 12(3); 153–159.